

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 50 din. Plača in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, sreda 14. septembra 1938

Cena posamezni številki din 1'50

Povpraševanja po našem blagu v tujini

- 620 — Bruselj: črn lipov cvet,
621 — Bradford: zdravilne rastline,
622 — Bruselj: piroteksne preproge,
623 — Sydney — Stroji za obdelavo lesa in strojno orodje,
624 — Leipzig: eterična olja (zlasti rožmarinovo in konoplino), zdravilne rastline in začimbe iz Dalmacije ter Slovenije, brinove jagode iz Bosne,
625 — Bukarešta: surov in zmlet barit,
626 — Leskovac: oglje iz bukovca ali hrastovega lesa (okoli 50 do 80 vagonov),
627 — Zagreb: zastopnik, ki se preseli v Združene države Sev. Amerike želi zastopati naše izvoznike (ježelnih) pridelkov na tamnejšem trgu,
628 — Gdansk: živinska krma (oljnate pogače), šipek in razni gozdni plodi, stročnice, grahorica, grah, fižol, ajda ter oljnata semena.
629 — Port Louis-Mauritius (Marskrenji — Indijski ocean): umetna svila, volneno blago, trikotaža, emajlirana posoda, tiskarski papir, pisalno orodje, stekleno blago, železnina in konzerve,
630 — Stockholm: sveže sadje,
631 — Frankfurt ob Meni: grozdje, jabolka, paradižniki,
632 — Trenčin: češplje za žganje, jabolka za sadjevec, brinje, sok višenj in suhe višnje.
633 — Pariz: Sveže češplje,
634 — : hrastovi furnirji,
635 — Saint-Fons, (Rhône — Francija): češplje.

Interesenti naj se obrnejo za naslov na Informacijski odsek Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine v Beogradu — Ratnički dom — ter naj navedejo pred vsakim povpraševanjem navedeno uvodno številko.

Trgovinski register

Vpisale so se naslednje izpremembe in dopolnitve:

»Avtomontaža«, d. d. Spremenila so se družbena pravila. Delniška glavica se je zvišala od 1 na 2 milijona din.

J. Blasnik nasl. univerzitetna tiskarna, litografija in kartonaža, d. d., Ljubljana. Izbrise se član upravnega sveta Albin Prepeluh, vpiše pa se Karl Puhar, strokovni učitelj v Ljubljani.

Steyr-Daimler-Puch, jugoslovenska trgovska družba z o. z., Ljubljana. Izbrise se poslovodja inž. Götzel Pavel, vpiše pa se poslovodja dr. Meindl Jurij (Georg), gen. direktor, Dunaj.

Gajšek Fric, trgovina z mešanim blagom in deželni pridelki, Loka pri Zusmu. Besedilo odslej: Gajšek Fric, trgovina z mešanim blagom, sadjem in deželni pridelki ter izvoz sadja in deželni pridelkov na debelo.

»Kanada«, uvoz in izvoz sadja, družba z o. z., Maribor. Izbrise se poslovodja Škerl Zoran.

H. J. Turad, konfekcija, tekstilje, moda, galanterija in čevlji, Maribor. Odslej edini lastnik dosedanj družbenik Fuchs Albert, dočim se izbriše družbenik Turad Oskar.

Izbrisale so se naslednje tvrdke:

Robert Ganslmayer & Comp. v likvidaciji, Kočevje. Likvidacija je končana. Poslovne knjige hrani Hranilnica in posojilnica v Kočevju.

Zadružna gospodarska banka v Ljubljani, podružnica v Kočevju, zaradi ustavitve poslovanja in prenosa vseh poslov na centralo Zadružna gospodarska banka v Ljubljani.

Emil Dobrič, trgovina z mešanim blagom v Ljubljani — zaradi opustitve obrata.

N. Sekolec, »Tekstilia« agentura in komisija manufakture, Maribor — zaradi prestanka obrta.

Ivan Veselič, trgovina z mešanim blagom, Ormož — zaradi prestanka obrta.

Kržišnik Anton, trgovina šivalnih, pisalnih in poljedelskih stro-

jev, koles itd. v Novem mestu — zaradi opusta obrata.

»Iluz«, družba z o. z. v likvidaciji, Ptuj — zaradi končane likvidacije.

Ivan Kovačec, trgovina z mešanim blagom na debelo in drobno, Ptuj — zaradi opustitve obrata.

Vsak trgovec mora biti naročnik „Trgovskega lista“

Zopet so narasle naše terjatve proti Nemčiji

Vedno bolj potrebna revizija trgovinskih odnošajev z Nemčijo

Po zadnjem izkazu Narodne banke so naše terjatve proti Nemčiji narasle za 900.000 RM na 16,81 milijona RM. Istočasno pa se vedno bolj slišijo pritožbe naših trgovcev, da v Nemčiji že pred tremi meseci naročenega blaga še vedno ne morejo dobiti.

Pri sedanjih napeti zunanje-politični situaciji pa se mora računati tudi s tem, da se bo v bodoče še teže dobilo blago iz Nemčije, zlasti pa dobro kakovostno blago. Vedno resnejša je nevarnost, da bomo lahko dobivali iz Nemčije samo še ono blago, ki je obležalo v skladiščih.

Na drugi strani pa je prav tako resna nevarnost, da bodo naši izvozniki še nadalje izvažali blago v Nemčijo, čeprav vedo, da ne bodo tako kmalu prišli do svojega plačila. Ta nevarnost je tem večja, ker Nemci radi nudijo tudi višje cene, samo da dobe blago. Pri tem pa je treba upoštevati še to, da izvažamo v Nemčijo samo prvovrstno in dobro kvaliteto blago. Naša mast, ki gre v Nemčijo, je prvovrstna, tako tudi naša živina le prima ali vsaj prve vrste. Prav tako pošiljamo v Nemčijo le najboljše sadje, dobra kakovost naših žitaric pa je itak splošno znana. A tudi vse naše industrijske rastline in vse naše rude so blago, ki se v večini držav plačuje z devizami. Zato je tem bolj potrebno, da prav resno preudarimo, če je res narodno-gospodarsko dobro, da tako v dobri veri kar naprej pošiljamo svoje prvovrstno blago v Nemčijo. Ta preudarek je tem bolj potreben, če se istočasno sliši, da naši trgovci v Nemčiji naročenega blaga ne morejo dobiti. Ves naš izvoz v Nemčijo se vendar plačuje z našim uvozom iz Nemčije. Če ni uvoza iz Nemčije, potem tudi ni plačila za naš izvoz. V tem primeru mora naš saldo z Nemčijo rasti in da v resnici raste, dokazuje zadnji izkaz Narodne banke.

Zelo lahko misliti pa bi bilo, če ne bi upoštevali tudi vedno bolj napete zunanje-politične situacije. Saj nas tabela o naših kliringih naravnost opominja k previdnosti. V tej tabeli je že skozi mesece in mesece saldo naših terjatev proti Španiji vedno isti, ker ni mogoče dobiti iz Španije niti plačil niti blaga. Velikanska izguba bi bila, če bi se kaj podobnega pripetilo tudi z našimi terjatvami proti Nemčiji. Ne rečemo, da se bo tudi zgodilo ali da se to mora zgoditi, vsekakor pa je takšna možnost in že sama takšna možnost nas sili, da smo previdni.

Uresničilo se je torej to, na kar smo nekoč že opozarjali, da je ne-

varno, če se zunanja trgovina preveč nasloni le na eno državo. Kajti v tem primeru postanemo preveč odvisni od dotične dežele in moramo tako pri uvozu ko pri izvozu sprejemati skoraj vse pogoje dotične države. Da se je v naši trgovini z Nemčijo to že skoraj zgodilo, vemo vsi. Še bolj resna pa je nevarnost, da nam more prevelika trgovinska navezanost le na eno državo zapreti izvoz v druge države. V tem primeru bi se moglo zgoditi, da sploh nikamor ne bi mogli izvažati svojega blaga, če bi se nam zaprl iz katerega koli vzroka trg one države, v katero smo predvsem izvažali.

Zato je potrebno, da si pravčasno zagotovimo izvoz v razne države in da tudi nenadno zaprtje enega trga ne more imeti za naš izvoz težkih posledic. Saj menda še ni pozabljen primer, v kako težaven položaj so prišli pred vojno Srbi, ko jim je Avstro-Ogrska nakrat zaprla izvoz svinj. Danes se takšne nenadne spremembe v zunanji trgovini dogode še laže ko

pred vojno in zato je danes potrebna v zunanji trgovini še večja preudarnost.

Naše terjatve proti Nemčiji so že tako visoke, da nikakor ne bi smele več narasti. Z vso doslednostjo bi morali gledati na to, da se zmanjšajo in naš bodoči izvoz v Nemčijo bi moral biti odvisen le od znižanja našega aktivnega salda. Da je postal naš položaj že nevaren, je pokazal pred dnevi tudi tečaj nemške klirinške marke, ki je padla tako zelo, da smo čitali že o izjavi Narodne banke, da bo ona intervenirala, da njen tečaj ne pade izpod 14 din. Mnoge je ta izjava pomirila, vendar pa se ne sme pozabiti, da bi pri teh intervencijah dejansko le z lastnim denarjem vzdrževali tečaj klirinške marke in da bi račun za te intervencije na vse zadnje plačali le naši uvozniki in izvozniki.

Previdnost v trgovini z Nemčijo je zato na vsak način zelo umestna, dokler nimamo jamstva, da se bo naš saldo znižal, pa naj bi nastal še tako resni dogodki.

Ultimat sudetskih Nemcev

Voditelji nemške sudetske stranke so organizirali po vseh večjih krajih skupno poslušanje Hitlerjevega govora. Ostri ton Hitlerjevega govora, agitatorično delo voditeljev in še druge činjenice so povzročile, da so se po končanem Hitlerjevem govoru razvili v skoraj vseh večjih krajih nevarni izgredi, ki so zavzemali vedno bolj nevaren obseg. Henleinovci so uporabljali strelno orožje, demoralizirali ponekod češke in židovske lokale, napadli nemške socialne demokrate, skušali pa tudi zasesti poštne in druge urade. V Warnsdorfu so napadli carinarnico, prisilili uradnike, da so jim izročili ključke ter nato odprli obmejne zapornice ter v sprevedu odšli v Nemčijo. Na mnogih krajih je prišlo do pravih bitk ter je bilo 11 ljudi ubitih in sicer 8 Čehov in 3 Nemci. Že število mrtvih jasno kaže, kje so bili napadalci.

Praška vlada je morala zaradi teh nemirov seči po radikalnih ukrepih in je zato

proglasila obsedno stanje in preki sod.

Takoj je v vseh okrajih, nad katerimi je bilo proglašeno obsedno stanje, zavladal mir.

Sudetska stranka je nato poslala praški vladi

ultimat,

da se mora v 6 urah preklicati obsedno stanje, da mora vsa policijska oblast preiti na občine, da se mora orožništvo in vojska reducirati na normalno stanje. Če se to ne izvede, odklanja stranka vsako odgovornost za nadaljnje dogodke.

Praška vlada teh zahtev naravno ni mogla sprejeti, ker bi to pomenilo, da ni sposobna vzdržati red in mir v svoji državi, kar bi nujno povzročilo tujo intervencijo. V noči se je vendarle položaj nekoliko zboljšal in pogajanja med praško vlado in sudetskimi Nemci so se začela kljub nesprejetju ultimata in postavljenih nemških zahtev nadaljevati.

Toda položaj je skrajno napet in vedno bolj dvomljivo je, če bo mogoče mir še ohraniti.

Stvar je v tem, da je Hitlerjev govor na ozemlju sudetskih Nemcev že začel delovati, ko so v Londonu še z lupo preiskovali, kaj ta govor pomeni.

Kljub vsej napetosti pa upamo, da bo mir vendarle ohranjen, in to iz naslednjih razlogov:

1. Praška vlada je ostala hladnokrvna in trezno presoja položaj pri vsej svoji odločnosti.

2. Nobenega dvoma ni, da se vojna med Češkoslovaško in Nemčijo ne bi mogla lokalizirati, temveč da bi imela Nemčija pred seboj str-

njeno fronto Francije, Rusije in tudi Anglije.

3. Ne bo brez vpliva spoznanje, da se morajo sudetski Nemci odločiti, če hočejo enakopravnost na miren način ali pa propad, ki jim ga prinese vojna, kakor je v svojem proglasu naglasil nemški soc. dem. poslanec J a k s c h.

Še je mogoče vojno preprečiti, toda le z odločnostjo. Zgled leta 1914. govori prepričujoče.

Vsako leto ista pesem

Leta in leta že opominjamo na veliko škodo, ki jo imajo naši sadjarji in izvozniki, ker ne znamo urediti svojega izvoza češpelj. Tako pošiljamo že skozi leta na dunajski trg ali tako ogromne količine svežih češpelj, da jih sploh ni mogoče prodati, kadar pa je cena za češplje zlasti ugodna, pa ni na trgu naših češpelj. Ta žalostna pesem naše nesposobnosti se ponavlja tudi letos. Tako je prejšnji teden en sam dan prišlo na dunajski trg nič manj ko 45 vagonov naših boljših češpelj. Če bi Dunajčani tudi vsi bili še tako navdušeni za naše češplje, vendar tako velike količine češpelj ne bi mogli zmagati. Seveda potem ostajajo celi vagoni češpelj, a drugi dan prihajajo zopet novi. Češpelj je potem tako mnogo na trgu, da jih ni niti za nizko ceno mogoče prodati. Takšen položaj je nastal tudi sedaj in zato opozarja Zavod za pospeševanje zun. trgovine naše izvoznike, da ne pošiljajo več češpelj na dunajski trg, ker je ta že prenatrpan.

Res ne razumemo, kako je mogoče, da je naš izvoz češpelj tako neverjetno slabo organiziran. Saj imamo vendar celo vrsto ustanov, ki imajo nalogo, da skrbje za naš izvoz. Ali vse te ustanove nič ne delajo? Zakaj pa jih potem imamo? Ali le zaradi lepšega?

In kaj delajo tudi vse številne zadruge, ki se tako rade puste proslavljati zaradi svojega idealnega dela. Milijone izgubljamo zaradi dezorganiziranosti našega izvoza češpelj, a nihče se ne zgane, da bi se ta izvoz že enkrat uredil. Ali smo še premalo izgubili?

Francija konkurira z uspehom našemu lesu

Neka nizozemska-belgijska skupina je kupila v naši državi v juliju in avgustu 200.000 železniških pragov, ki jih je hotela prodati belgijskim železnicam in zato je bila omenjena skupina prepričana, da bo tudi ona mogla z našim lesom napraviti v Belgiji lep dobiček. Toda zgodilo se je drugače. Ko je bila dražba, je nakrat nastopila neka francoska družba in ponudila železniške prage za 10 din ceneje, kakor pa je bila najnižja ponudba. Francoska družba je nato kot najcenejša ponudnica tudi dobila vso dobavo.

Francija je dosedaj vedno le uvažala les, da ga je sedaj začela nakrat izvažati, je bilo največje presenečenje. Ni ravno razveseljivo, če je postala sedaj še Francija, v katero smo dosedaj vedno les le izvažali, sedaj dežela, ki nam konkurira tudi v lesni trgovini. Morda bi bilo le dobro, če bi razni oficialni činitelji našega izvoza sebe vprašali, kako je to mogoče, da nam konkurira v lesu na tujih trgih danes celo že Francija.

Dvoje novih telefonskih zvez v okolici Maribora

Maribor—Cmurek in Ptuj—Sveta Barbara v Halozah

Ozja in širša okolica Maribora se nikakor ne moreta ponasati z dobrimi telefonskimi zvezami. Res se je zadnja leta v tem pogledu nekaj storilo, toda vse premalo. Telefon je dandanes obično, ki ga ne more pogrešati niti vas, ne pa naselbine takorekoč na periferiji večjih mest. Poglejmo tja preko meje in videli bomo, da ima tam skoraj vsaka vas telefonsko, vsekakor pa brzojavno zvezo s sosednjimi kraji. To na našo mejo gotovo ne more ugodno učinkovati, tem manj sedaj v tako kočljivem mednarodnem položaju.

Pod pritiskom javnega mnenja in na zahtevo raznih činiteljev se je pošta uprava pred kratkim odločila, da zgradi v zaledju mesta Maribora dvoje telefonskih vodov, ki naj deloma povežeta obdravsko prestolnico s Slovenskimi goricami in Halozah. Dela so že v teku in bodo v nekaj tednih končana.

Predvsem gre za vod, ki bo spajal Maribor s Cmurekom ob meji na Muri. Zveza gre čez Sv. Jakob, Sv. Jurij in Marijo Snežno in bo te dni dograjena. Javni govorilnici bosta razen na končni postaji pri poštah pri Sv. Juriju in v Mariji Snežni.

Drugi vod veže Ptuj s Sv. Barbaro v Halozah in bo gotov 1. oktobra t. l. Javna govorilnica bo nameščena v poštenu uradu pri Sv. Barbari. Ta zveza je zlasti važna za vinsko kupčijo, saj so Haloze pretežno vinorodne in dajejo obilo najboljših kapljice.

Zadnji

»Jugoslovanski Lloyd«

pojasnjuje, da je le tiskovna pomota v članku o beograjskem velesejmu povzročila, da so se mogla njegova izvajanja razumeti kot naperjena proti Ljubljanskemu velesejmu. Natiskano je namreč bilo, da je Zagrebški zbor edina naša velesejmska ustanova, moralo pa bi se glasiti ena naših velesejmskih ustanov, ki so dostojno reprezentirale ne le hrvatsko, temveč tudi jugoslovansko gospodarstvo.

Popravek »Jugosl. Lloyd« jemljemo lojalno na znanje.

Naši kliringi

Po izkazu Narodne banke se je stanje naših kliringov dne 8. septembra spremenilo v primeri s stanjem dne 31. avgusta takole (vse številke v milijonih dotične valute):

	razlika	proti
	8. 9.	31. 8.
Pasivni kliringi:		
Svica šv. fr.	5,34	- 0,04
Češkoslov. Kč	172,23	+ 0,95
Belgija belg	2,70	- 0,06
Romunija din	6,99	- 0,30
Madžarska din	41,09	+ 0,88
Aktivni kliringi:		
Italija (novi račun) din	98,34	- 0,90
Bolgarska (redni) din	1,35	- 0,02
Bolgarska turist. din	0,55	+ 0,02
Turčija din	16,40	+ 0,63
Poljska din	8,23	+ 0,32
Španija pezeta	2,90	brez sprem.
Nemčija RM	16,31	+ 0,90

Surovine in vojna

Vojaški strokovnjak Yester je objavil v neki češkoslovaški reviji zanimive številke o surovinah, ki bi jih potrebovale velesile v bodoči vojni. Naj iz njegovega članka objavimo le nekaj podatkov.

Nemčija bi imela v vojni okoli 300 divizij, 30 motomehaničnih divizij, 10.500 tankov, 140.000 tovornih, 40 osebnih avtomobilov in 60.000 motornih vozil. Za ta vozila bi potrebovala Nemčija po nemških računih 3 milijone ton nafte,

2 milijona bencina in pol milijona ton strojnega olja. Zračna armada bi štela 6500 enomotornih, 500 dvomotornih, 250 štirimotornih in 1200 sportnih letal, skupaj 9000 letal. Za te bi bilo potrebno 1.300.000 t nafte, 75.000 ton bencina in 140.000 t strojnega olja. Zaledje pa bi končno potrebovalo 1.800.000 t nafte, 130.000 bencina in 300.000 ton olja.

Da bi mogla industrija oskrbeti armado z vsem potrebnim, bi morala imeti pripravljenega 11 milijonov ton pogonskega materiala. Za proizvodnjo tega materiala bi bilo potrebno 30 do 35 milijonov ton premoga. Ali je v Evropi država, ki bi imela tako velike količine nafte? Poljska pridela na leto okoli 600.000 ton, Romunija okoli 6 milijonov ton, kar bi zado-

stovalo za 180 divizij. Rusija pa proizvede na leto 25 milijonov ton nafte, kar bi zadostovalo za 700 divizij hkrati z vso aviacijo. Ruska nafta bi torej zadostovala za 300 nemških in 400 ruskih divizij. Enako je tudi neugoden položaj držav osi Berlin—Rim—Tokio glede železa, niklja in živil, a niti glede premoga ni posebno ugoden.

Gospodarsko stanje Italije

Avtarkija osnovno načelo

Ze od nekdaj je uživala industrija v fašistični Italiji veliko carinsko zaščito in velike ugodnosti, ki so se pa sedaj še povečale, ko je postavila italijanska vlada italijansko gospodarstvo po izvajanju sankcij proti Italiji čisto na podlagi avtarkije. Kakor na eni strani avtarkično gospodarstvo nedvomno pospešuje osamosvojitve lastnega narodnega gospodarstva, tako pa ima na drugi strani to napako, da se premalo ozira na rentabilnost proizvodnje ter da vodi tudi k poslabšanju kakovosti.

Kmetijstvo

Znano je, da je fašistični režim že pred desetimi leti začel »bitko za žito«. S to bitko se je sicer veliko doseglo, toda končni cilj, da bi bila Italija čisto neodvisna od tujeja uvoza, se ni dosegel. Vse pa kaže tudi na to, da ni bilo v začetku bitke za žito nobenega realističnega načrta, kako naj bi se povečala proizvodnja posameznih agrarnih kultur, ker ne nudi Italija neomejenih možnosti za povečanje vseh vrst agrarnih proizvodov. Tako se je sicer površina s pšenico posejane zemlje povečala od 4'54 na 5'13 milijona ha zemlje, zato pa se je istočasno zmanjšala površina zemlje z živalsko krmo. Posledica tega je bila, da je padlo število konj od 990.000 na 816.000, število ovc pa od 117 na 8'8 milijona glav. Res pa je, da se je na drugi strani povečalo število govedin od 6'2 na 7'2 in svinj od 2'3 na 3'2 milijona.

Mnogo si je prizadevala Italija tudi, da zboljša zemljišča, kar je bilo deloma tudi v zvezi z žitno bitko ter je v ta namen vlada izdala 3 milijarde lir. Tudi za pogozdovanje se je Italija zelo trudila ter ustanovila v ta namen celo posebno milico. Nujna posledica večje skrbi za gozdove je bila, da je število koz padlo, in sicer za 1'79 milijona.

Italija potrebuje za prehrano svojega prebivalstva 80 do 85 milijonov stotov pšenice. Lansko leto je pridelala Italija okoli 80 milijonov stotov, a je bila kakovost pšenice tako slaba, da je morala Italija pšenico še uvažati. Letošnji pridelek pšenice pa znaša le okoli 70 milijonov stotov, kar je mnogo premalo za prehrano prebivalstva. Zato je italijanska vlada odredila, da se mora mešati pšenična moka s koruzno in riževo.

Industrija

Posebno si je prizadevala Italija, da poveča proizvodnjo za industrijo potrebnih surovin. Glede surovin je bila Italija navezana na uvoz zlasti v tekstilni industriji. Bombaž in volne, glavne tekstilne surovine, se proizvajajo v Italiji v

nezadostni meri. Zato so jih skušali v Italiji nadomestiti z umetnimi tekstilnimi vlakni — s fiocom in lanitalom. Toda tudi tu so nastale težave, ker je osnova za proizvodnjo fioca celuloza, ki jo Italija tudi mora uvažati, pri lanitalu pa mleko, ki ga Italija tudi nima zadosti. Poleg tega pa so ti nadomestki slabše kakovosti od naravnih surovin in vrhu tega tudi dražji.

Nadalje je skušala Italija čim bolj povečati uporabo konoplje. Tudi umetna svila se v Italiji proizvaja v vedno večji meri.

Do maksimuma hoče Italija izkoristiti tudi svoja rudna bogastva in svoje vodne sile. V tem oziru je dosegla znatne uspehe ter s pomočjo vodnih sil elektrificirala tudi več železniških prog. Vsa ta prizadevanja so povzročila, da se je italijanska industrijska delavnost povečala in je njen indeks narasel od 95'5 v l. 1936. na 108'7 v l. 1937. V l. tromesečju l. 1938. je bil ta indeks še večji kakor pa pred enim letom, toda v aprilu je začel nazadovati.

Povečana industrijska delavnost se je zlasti opazala v tekstilni, kovinski, strojni in papirni industriji, nadalje v kemični industriji ter v proizvodnji električne energije. Nazadovala pa je gradbena delavnost. Znano pa je, da od gradbene delavnosti zavisi procvit mnogih industrij, zlasti v sektorju zasebnega gospodarstva.

Znatno se je povečala rudarska proizvodnja, zlasti lignita, premoga, železa, živega srebra, boksita, pirita in cinka. Tudi v l. tromesečju 1938 je ta proizvodnja še na-

raščala, razen proizvodnje premoga in antracita. Nazadovala je nadalje tudi proizvodnja petroleja. L. 1937. je dosegla v Italiji proizvodnja premoga 12% vse italijanske rudarske proizvodnje. Da bi se ta povečala, je začela Italija v večji meri izkoriščati ležišča v Sardiniji. Zelo si je prizadevala Italija tudi, da poveča proizvodnjo koka ter je v ta namen ustanovila posebno družbo »Kokitalijo« s 100 milijoni kapitala.

Poskusi s sintetičnim petrolejem se niso dobro obnesli. Letna proizvodnja je dala samo 20.000 ton, dočim znaša letna potrebnja 2 milijona ton. Mnogo je investirala Italija v albanske petrolejske vrelce ter tudi dosegla znatno povečanje proizvodnje, namreč od 20.000 na 57.000 ton. Vendar pa tudi ta proizvodnja ne krije niti zdaleka potreb Italije.

Stalno narašča proizvodnja litega železa in jekla. Tako je narasla proizvodnja jekla od 2.024.000 ton v letu 1936. na 2.086.000 ton v l. 1937. V l. letošnjem tromesečju pa se je proizvodnja v primeri z lanskim povečala celo od 499.000 na 542.000 ton.

Italijanska kovinska korporacija namerava odpreti nove rudnike v Sardiniji ter alpskih krajih, da bi mogla v l. 1938. kriti že 64% vse potrebe domače industrije. Nadalje je ustanovila Italija nove livnice in postavila nove martinove peči, da bi se zmanjšal uvoz starega železa.

V kemični industriji se je zlasti povečala proizvodnja modre galice in žveplene kisline.

Nova cesta v mariborski okolici

Meseca maja t. l. je bila otvorena banovinska cesta Sv. Peter—Ložane, dolga približno 10 kilometrov, ki veže Dravsko in Pesniško dolino in ki ustvarja novo in nekoliko krajšo zvezo med Mariborom in osrčjem Slovenskih goric, trgov Sv. Lenartom. Te dni je bila izročena prometu druga, tokrat občinska cesta, ki tudi spaja obe dolini. Gre za dobre tri kilometre dolgo cesto med Spodnjim Duplekom ob Dravi in Koreno v občini Sv. Barbari v Slov. goricih. To cesto so delali več let. Niso morda dela ovirale terenske težave, dasi doseže cesta vrh gričevja takoj nad Dravo pri Vurbergu, ampak so bile glavne težave v pomanjkanju sredstev.

Zadeva se je rešila na enostaven način: cesto so delali večinoma občani sami. Občina Sv. Barbara je najela posojilo 300.000 dinarjev, banovina je nekaj prispevala, kmetje so zastoj odstopili zemljišče, zastoj dovažali material in pridno pomagali pri delu. Le na ta način je bilo mogoče doseči cilj. Dela je vodil okrajni cestni odbor mariborski.

Cestni odbor je sploh zadnje čase pridno na delu, da izvrši svoje naloge v okviru finančnih možnosti čim hitreje in izdatneje. Cela kopa je še projektov, ki se bodo izvedli prihodnja leta, deloma pa so nameravane ceste že v delu alj pa se dela pripravljajo. Slovenske gorice so bile doslej precej zanemarjene glede cestnega omrežja. Treba bo čimprej dohi-

teti, kar se je prej zamudilo. Posebno važnost je polagal cestni odbor na zvezo Pesniške z Dravsko dolino in s tem z Mariborom in železnico. V nekaj mesecih je dobila ta rodovitna dolina, ki je zlasti bogata na sadju in vinu, pa tudi na drugih poljskih pridelkih, dvoje novih cest, tako da kmetje lahko spravijo pridelke v denar.

Občinski svet svetobarbarški je v znak priznanja za ta trud imenoval načelnika okrajnega cestnega odbora, mariborskega podžupana Franja Zebota za častnega občana.

Politične vesti

V ponedeljek je imel Hitler tik pred zaključkom nar. socialističnega kongresa svoj veliki politični govor, ki ga je z veliko nestrpnostjo pričakovala vsa politična javnost, ker je pričakovala, da bo Hitler konkretno navedel zahteve Nemčije glede sudetsko-nemškega vprašanja. Tega pa Hitler ni storil in tako je ostala zun. politična situacija še nadalje negotova, zaradi njegovih skrajno strastnih izpadov proti češkoslovaški pa tudi skrajno napeta.

V uvodu svojega govora je Hitler najprej konstatiral, da je proti Nemčiji danes strnjena fronta demokratičnih držav, v kateri so zastopane vse skupine kapitalistične demokratičnih ko socialističnih in komunističnih držav. Ostro je polemiziral s temi demokratičnimi, ki da sploh niso nobene prave demokracije, saj odobravajo celo boljševidniško diktaturo, ki da se

drži le z nasiljem. Nasprotno pa je za nar. socialistični in fašistični režim do 99% vsega ljudstva v njih državah. Seveda se demokratični režimi ogrevajo tudi za žide.

Nato je Hitler vehementno napadel češkoslovaško demokracijo, ki da je bila z versajsko pogodbo vsiljena večini prebivalstva Češkoslovaške. Z brutalno silo se zatirajo pravice manjšine (Hitler namreč šteje tudi Slovake in vse druge manjšine k nemški manjšini, da bi tako dobil večino, ki jo potrebuje). Kaj je Češkoslovaška, je povedal bivši francoski letalski minister Piere Cot, ki je dejal, da je Češkoslovaška zato tu, da bi v primeru vojne bombardirala nemške kraje in nemško industrijo. Hitler je nato na dolgo govoril, kako silno so Nemci zatirani na Češkem (in der Tschechei) in da je 75 milijonov manjšin oropanih vseh pravic. To ne more biti Nemcem vseeno in zato je že 22. februarja v svojem govoru jasno povedal, da Nemčija nadaljnjega zatiranja 35 milijona sudetskih Nemcev ne bo trpela.

Hitler je nato govoril, kako velike žrtve za mir je storila nar. soc. Nemčija, ko je popolnoma pokopala revanšno misel. Nihče ne bi mogel Nemčije prisiliti, da bi opustila misel na zopetno pridobitev Alzacije in Lorene, če ne bi tega sama prostovoljno storila. Tudi s Poljsko je zaradi evropskega miru Nemčija takoj pozitivno odgovorila na poljsko ponudbo, da skleneta obe državi nenapadalni pakt. Ne more pa Nemčija ostati ravnodušna za usodo 35 milijona sudetskih Nemcev. Nobena evropska država ni storila za mir toliko, ko nar. socialistična Nemčija (!). Toda te žrtve Nemčije za mir imajo svoje meje.

S povzdignjenim glasom je nato Hitler govoril, da je praška vlada izvedla in maju občinske volitve s terorjem in v ta namen razširila vest o nemški mobilizaciji, da je mogla ustvarovati nemške volivce. Vest o nemški mobilizaciji pa da je bila laž gospoda Beneša. Hitler je naglasil z vsem poudarkom, da v tem času ni bil vpoklican niti en nemški vojak v aktivno službo in noben polk poslan na mejo. Kljub temu pa se je s to zločinsko propagando mobilizirala vsa Evropa proti Nemčiji. Nemčija ni takrat zaradi svoje miroljubnosti nič ukrenila, ta njena miroljubnost pa se je tolmačila kot slabost in zato je izdal Hitler dne 28. maja povelje, da se takoj okrepi nemško vojno letalstvo in da se začne delati utrdbe na nemški zapadni meji. Hitler je nato naštel, koliko delavcev dela sedaj te utrdbe. Samo po železnici se dovažajo za te utrdbe na dan po 8000 vagonov materiala. Vse utrdbe bodo obsegale po dopolnitvi nad 17.000 jeklenih in betonskih utrdb.

Vse to pa je Nemčija storila, da onemogoči nadaljnje zatiranje sudetskih Nemcev. Tudi njim gre pravica do samoodločbe ko drugim narodom. Mnenja je, da samo služni miru, če jasno pove, da Nemčija ne bo dopustila, da bi se ti Nemci še nadalje zatirali. Nikakor neče dopustiti, da bi v osrčju Evrope nastala nova Palestina. Mali Arabci so brez zaščite, ne bodo pa brez zaščite sudetski Nemci. To mora jasno povedati baš na tem kongresu. Nezaslišano je, da se upa tako mala država kakor Češkoslovaška staviti svoje zahteve veliki Nemčiji. Pozabljajo se, da je Nemčija stara država, da je že 1500 let pred odkritjem novega sveta bila silna germanska država.

Svoj govor je zaključil Hitler s pozivom na vse pristaše, da se vrnejo domov s ponosom, ker so bili priče sedanjih zgodovinskih dni. Ponosno morejo dvigati glave, ker vedo, da nikdar več ne bodo Nemci upognili glave pred drugim. To je naša zaobljuba! Tako nam Bog pomaga! Godba je zaigrala nato državno in nar. socialistično himno in kongres je bil zaključen.

Takoj po govoru Hitlerja so v vseh vladah začeli proučevati Hitlerjev govor v podrobnostih. Splošno se je ugotavljalo, da je Hitler pri vseh ostrotrah svojega govora pustil vrata še odprta, ker ni postavil konkretnih zahtev. Tudi v Pragi so tako komentirali Hitlerjev govor in se niso razburjali niti zaradi ostrih napadov na češkoslovaško, ker so teh v zadnjih dneh itak že več ko vajeni. Napetost mednarodne situacije se s Hitlerjevim govorom seveda ni niti najmanj zmanjšala.

Francoska vlada je odobrila vse ukrepe praške vlade ter tudi proglašitev obsednega stanja. Prav tako tudi angleška vlada. Vsa svetovna javnost enako presoja Hitlerjev govor, da ni namreč ta prav nič pripomogel k pomirjenju položaja. Nasprotno! V vseh državah, ki meje na Nemčijo, se dela za dvig njih obrambne sposobnosti. Tako je položaj napet, kakor da smo že na pragu nove svetovne vojne! In zakaj?

Za predsednika skupščine Zveze narodov je bil izvoljen min. predsednik Irske De Valera.

Denarstvo

Stanje Narodne banke

Izkaz Narodne banke z dne 8. septembra navaja te izpremembe (vse številke v milijonih din): Zlata podloga v blagajnah in v tujini se je povečala za 0,86 na 1.845,2.

Devize izven podloge so narasle za 3,49 na 394,38.

Eskontna in lombardna posojila so se povečala za 25,2, kar je nekaj izrednega, na 1.618,24.

Obtok bankovcev se je povečal za 35,84 na 6.282,06.

Obveze na pokaz so se zmanjšale za 12,48 na 2.202,58.

Skupno kritje je nazadovalo od 28,01 na 27,94%, samo zlato kritje pa od 27,75% na 27,68%.

Novo poslopje podružnice Narodne banke v Karlovcu se bo začelo zidati še ta mesec.

Vedno večji odliv zlata iz Evrope v Združene države Sev. Amerike se opaža. Tako so se zlate zaloge Amerike povečale od avgusta do danes za 175 milijonov dolarjev.

Tudi v Švedski se opaza vedno večji dotok zlata, zlasti iz Anglije. Samo zadnji izkaz švedske banke izkazuje povečanje zlate in devizne podloge za 85 na 1482 milijonov švedskih kron. Na švedskem zaradi tega pritoka zlata niso nič kaj navdušeni.

OUZD v avgustu

Število zavarovancev se je povečalo

V primeri z avgustom 1937 se je dvignilo pri OUZD število zavarovancev za 909 na 67.762, število zavarovank pa za 1.105 na 36.654, skupno torej za 2.014 na 104.416.

Odstotek bolnikov se je dvignil za 0,08 na 2,64%.

Povprečna dnevna zavarovana mezda je narasla pri moških za 1,49 na 28,20 din, pri ženskah za 0,94 na 20,01 din. V celoti se je povprečna dnevna zavarovana mezda zvišala za 1,30 na 25,35 din.

Celotna dnevna zavarovana mezda je narasla za 183.333 na 2.646.526 din.

Število zaposlenega delavstva narašča letos v mnogo manjši meri ko lani, kar kažejo naslednji letni diferenciali:

mesec	1937	1938
april	+ 6.254	+ 6.522
maj	+ 8.080	+ 4.908
junij	+ 11.563	+ 3.983
julij	+ 11.123	+ 3.042
avgust	+ 10.907	+ 2.014

Letošnji aprilski diferencial je bil še nekoliko večji od lanskega, dočim ne znaša letošnji diferencial v avgustu niti ene petine lanskega diferenciala. Brez dvoma je

to znak bližajoče se krize zaposlenosti.

Povprečna dnevna zavarovana mezda, ki ustreza približno faktičnemu dnevnemu zaslužku povprečnega delavca, znaša v avgustu 1938

din 25,35. Po letu 1931 povprečna zavarovana mezda še ni bila tako visoka. Vendar se tudi tu opaža malenkostno pojemanje intenzivnosti napredovanja, kakor kaže naslednja primerjava:

mesec	letni diferencial
april 1938	+ din 1,45
maj "	+ " 1,45
junij "	+ " 1,43
julij "	+ " 1,34
avgust "	+ " 1,30

90.000 ljudi je obiskalo jesenski veleesejem

Oficialno poročilo o letošnjem jesenskem velesejmu v Ljubliani

Jesenski ljubljanski veleesejem »Ljubljana v jeseni« je bil 43. razstavnata veleesejmska prireditel. Pokrovitelj je bil Nj. Vel. kralj Peter II. Odprl je sejem gospod ban dr. Marko Natlačen v navzočnosti kraljevega odposlanca brigadnega generala g. Dušana Dodiča in velikega števila dostojanstvenikov dne 1. septembra.

Kljub neugodnemu vremenu je ta kulturna in gospodarska prireditev prav dobro uspela. Ne samo razmeroma ugodni poslovni zaključki razstavljalcev-obrtnikov in industrijev, marveč velik kulturni doprinos upravičuje trditve o popolni uspelosti te razstave.

Razstavljalno je 439 tvrdk, od teh 91 iz inozemstva. Poslovni zaključki so bili sklenjeni na sejmishču zlasti za pohišstvo, preproge, peči, štedilnike, keramiko, glasbila, radijske aparate, pa tudi v živilski stroki, bižuteriji, vozovih, strojih, fotografskih potrebščinah in raznih sezonskih predmetih.

Glavno obeležje letošnji jesenski prireditvi je dala mednarodna razstava za foto in film.

Zamisel, organizirati veliko razstavo slovenskega likovnega ustvarjanja, se je posrečila in omogočila ožji kontakt med likovnimi umetniki in širokim občinstvom.

Zavod za pospeševanje obrti Zbornice za trgovino, obrt in industrijo je priredil krasno obrtniško razstavo, ki je bila reprodukcija razstave slovenskega obrtništva v Berlinu.

Dne 1. in 2. septembra je bila prirejena državna razstava čistokrvnih psov.

Že v 24 urah barva, plesira in kemično snaži obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovrtnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 3
Telefon št. 22-72.

V okviru Aerokluba so njega požrtvovalni člani, zlasti pa letalski naraščaj, jadrnalna skupina »Pionir«, priredili splošno pozornost vzbujajočo razstavo motornih in jadrnalnih letal domače konstrukcije in dela.

Dne 11. septembra je bilo že desetič izvedeno tekmovanje jugoslovanskih harmonikarjev in podeljen naslov državnega prvaka na diatonični in kromatični harmoniki za leto 1938/39.

Zal je razširjajoča se parkljevka in slinavka za letos onemogočila prireditel že pripravljenih razstav

goveje živine, koz, ovac, perutnine, kuncev in plemenitih kožuharjev. Predvidena je tovrstna razstava prihodnjega jeseni in še v večjem obsegu.

Veleesejem je posetilo približno 90.000 oseb. Mnogo je bilo inozemcev iz Italije in Nemčije, pa tudi iz drugih držav.

Upati je, da dobi veleesejem kmalu svoje nove, trajne razstavne zgradbe.

Pomladanski mednarodni veleesejem industrijskega in obrtnega značaj bo leta 1939. v prvi polovici meseca junija.

Koliko se potroši pšenice v Jugoslaviji

Novosadski list »Glas pekara« je objavil, da se potroši v Jugoslaviji na osebo samo 112 kg pšenice, kar je za agrarno državo več ko malo, saj se potroši na Bolgarskem 207, v Italiji 185 in v Franciji 204 kg pšenice na osebo.

Na te konstatacije odgovarjajo zadnje »Jugoslav. žitarske novine« v Novem Sadu, ki pišejo:

V resnici se pri nas manj troši pšenice ko v drugih državah, ker se velik del prebivalstva hrani s koruzo. Vendar pa mislimo, da prej navedena statistika ni prava. **Potrošnja določenih živil se izražuna na ta način,** da se skupna količina potrošnje razdeli s številom prebivalstva. Kolikor pa je nam znano, mi sploh ne razpolagamo z zanesljivimi podatki o skupni potrošnji pšenice v državi. Znani so nam le podatki o izvozu pšenice. Če se odbije količina izvožene pšenice od naše celotne proizvodnje (kar pa tudi ne vemo vedno natančno), potem dobimo, koliko pšenice je ostalo v državi. Koliko pa se je te potrošilo, zopet ne vemo, ker se del prenese v zaloge. Vendar pa moremo na podlagi notranjega prometa ter drugih pojavov v zvezi s proizvodnjo reči, da je pri nas potroš-

nja pšenice večja ko samo 112 kg na prebivalca.

Kot dokaz nam najbolj dobro služijo podatki o donosu in izvozu pšenice l. 1937. Po podatkih kmetijskega ministrstva je znašal to leto donos pšenične žetve 23,5 milijona metrskih stotov. Od žetve l. 1936. je ostalo neprodanih okoli pol milijona metrskih stotov, po trditvah nekaterih celo 750.000 metrskih stotov. Potem takem smo skupno razpolagali s 24 milijoni met. stotov pšenice. Od te količine smo izvozili v času od 1. julija 1937 do 30. junija 1938 skupno 1.194.000 metrskih stotov pšenice, da nam je ostalo še 22,8 milijona stotov. Če bi znašala potrošnja pšenice samo 112 kg, potem bi pri 15 milijonih prebivalcev dalo to 16,8 milijona stotov. Za posevke potrebujemo 3 milijone stotov in bi nam torej ostalo še 3 milijone stotov. Vsi pa vemo, da so bile zaloge že maja meseca zelo skromne, ter da je splošno pomanjkanje pšenice povzročilo velik dvig cen. V najboljšem primeru smo imeli ob začetku nove kampanje največ 300.000 stotov. To pomeni, da je domača potrošnja pšenice znašala ne 16,8 milijona, temveč najmanj 19 do 20

Vsak napreden trgovec

prodaja le tako blago, s katerim svojim odjemalcem koristi.

Nudite tudi Vi Vašim odjemalcem v prvi vrsti naravno Rogaško slatino; s tem koristite njim in sebi!

milijonov stotov. Potrošnja na osebo je zato znašala ne 112, temveč 133 kg pšenice. Samo po sebi se razume, da je ta potrošnja nezadostna in da bi bilo treba delati na to, da se poviša na najmanj 150 kg za osebo. To tem bolj, ker vidimo, da postaja izvoz pšenice vsak dan težji in da se morajo vzdrževati nepotrebne ustanove samo zato, da se ohrani neko ravnovesje med proizvodnjo in potrošnjo. S povečanjem domače potrošnje bi postalo naše domače tržišče popolnoma neodvisno od tujih trgov ter bi se cene na vsak način popravile. Poleg tega pa bi tudi naši mlini mogli bolj racionalno izkoristiti svoje naprave, a tudi naši peki bi zaslužili več.

Konkurzi - poravnave

Uvedeno je poravalno postopanje o premoženju neprotokoliranelega trgovca Mirka Novaka v Smartnem pri Litiji. Poravalni sodnik Tratnik, poravalni upravnik odvetnik dr. Mazek. Narok za sklepanje poravnave dne 15. oktobra ob 9. uri, rok za oglasitev dne 10. oktobra.

Uvedeno je poravalno postopanje o premoženju Josipa Karničnika, trgovca z modnim blagom v Mariboru. Poravalni sodnik dr. Lešnik. Poravalni upravnik odvetnik dr. Slokar. Narok za sklepanje poravnave pri sodišču v Mariboru dne 17. oktobra ob pol devetih. Rok za oglasitev do dne 10. oktobra.

Potruje se poravnava, ki jo je sklenil trgovec Ivan Pleško v Ljubliani s svojimi upniki.

Obšni zbori

3. redni obšni zbor Kopaliske družbe Kamnik, d. d. s sedežem v Ljubliani bo dne 29. septembra ob 4. popoldne na sedežu družbe. Delnice je treba položiti vsaj 6 dni pred obšnim zborom na sedežu družbe (100 delnic daje 1 glas).

Naročajte »Trgovski list«!

Nastanek in razvoj mest na Dolenjskem XI.

Turki prvič pred Novim mestom

Pred Novim mestom so se Turki, po raziskovanjih Vladimirja Levca, prvič pojavili 1476. leta (po Valvasorju pa že l. 1429.), a bili pred mestom premagani po vojski, ki je hitela iz Ljubliane na pomoč. Po Levcu so Turki v drugi polovici XV. in prvi polovici XVI. stoletja napadli Novo mesto petkrat, Kostanjevico štirikrat in Krško sedemkrat, pri čemer seveda niso všteta manjša plenjenja po bližnji in daljni okolici.

V tej nevarni dobi je bilo novo-meško mestno obzidje ojačeno, vrsta dolenjskih trgov od Krškega in Višnje gore preko Črnomlja in Metlike tja do Kočevja in notranjskega Loža pa je dobila mestne pravice in s tem mestno obzidje. Višnja gora je bila celo na novo zgrajena na prirodno bolj zavarovanem pomolu pod starim gradom. Vse te mestne naselbine so dobile sedaj čisto nov in dotlej neznan privilegij, katerega namen je bil

privabiti v mesta čim več novih meščanov-branilcev. Če je namreč v starejših ustanovnih listinah bilo določeno, da je nesvobodni prebivalec šele po enoletnem nemotenem prebivanju za mestnim obzidjem dobil osebno svobodo, določa višnjegorska ustanovna listina iz leta 1478: Nihče ne sme nikomur braniti svobodne naselitve v Višnji gori, pa naj bi bil novi naselnik podložnik katere koli gosposke. To je pomenilo, da je postal vsak nesvobodni priseljencec svoboden s tistim trenutkom, ko se je v mestu naselil.

Ceprav je v teh burnih časih močno trpela trgovina, je izgubo vendar nekaj časa nadomeščala organizacija obrambe pred Turki. Dolenjska mesta, posebej Novo mesto, so postala zbirališča bramborskih čet, kjer so bila tudi njih skladišča in preskrbovališča, kar vse je prihajalo v prid mestnim trgovcem in obrtnikom.

Ali kolikor pogostnejši in silnejši so bili turški vpadi, toliko bolj je presihala trgovina in propadala obrt in toliko večje je bilo obubožanje podeželskega prebivalstva in meščanstva. V začetku XVI. stoletja začno hirati tudi naša dolenjska mesta, med katerimi je n. pr. Novo mesto leta 1515. imelo med

272 hišami že 24 praznih domovanj. Priključile pa so se še razne nesreče, kužne bolezni in požari, ki so zelo pogosto uničevali mala, večinoma lesena mestna poslopja. Zato ni čuda, da je iz naših mestec prihajal vedno obupnejši klic po pomoči, ki pa skoro redno ni našel odziva.

Če so že trpeli meščani, toliko bolj je bilo prizadeto še kmetstvo prebivalstvo v okolici, ki ga je za varnimi grajskimi zidovi živeče plemstvo skubilo kolikor je bilo mogoče. Zato so ravno dolenjske doline, tako na gosto posejane z gradovi, temi nemimi dokazi našega stoletnega suženjstva in tujega nasilja, in Turkom najbolj postavljene ter najbolj pogosto napadane, postale tudi središča uporov naravnost v obup prignanih kmetov. Podgorski kmetje so že l. 1515. napadli Mehovski grad ter se tako priključili velikemu slovenskemu puntu, ki se je začel v kočevski okolici in se razširil tja do Drave. Veliki kmetijski punt se je razvnel iznova 1573, se iz Hrvat. Zagorja razširil v naše slovenske dežele in se pod vodstvom Matije Gubca in njegovih razviharil v mogočen upor ponižanih in razžaljenih proti brezpravju in velikaškemu nasilju. Njegove prve usodne

odločitve so padle ravno pod obzidjem Krškega in Brežic. Da vsi ti kmetijski upori niso ostali brez odmeva v mestih, je pri ozkem sožitju podeželskega mesta z okolico razumljivo samo ob sebi.

Pojav protestantizma v naših krajih pa je odraz takratne velike evropske krize, ki je pri nas zajela predvsem izobraženstvo, plemstvo in meščanstvo. Protestantske cerkvene občine so se ustanovljale tudi po dolenjskih mestih, v nekaterih od njih pa so stalno prebivali protestantski pastori, ki so z obiski po sosednjih gradovih, trgih in mestih širili svoj nauk. Med temi oznanjevalci Lutrovih naukov sta bila posebej znana Belokranjec Gregor Vlahovič in Krčan Weixler. V Črnomlju je med drugimi živel Jurij Juričič — Jurij Kobila v znani Jurčičevi povesti — v Višnji gori Jurij Maček in za njim Janez Kočevar itd.

Kljub odporu in izrečni prepovedi dežel. kneza, katolicizmu zvesto vdanega Habsburžana, so si n. pr. Novomeščani in Črnomaljeci večkrat izvolili protestanta za mestnega sodnika, Krčana Jurij Dalmatin in Adam Bohorič pa sta s Primožem Trubarjem položila temelj slovenskemu književnemu

jeziku in s tem našemu kulturnemu razvoju sploh.

Protestantizem se je po naših trgih in mestih tako razširil, da je moral generalni vikar oglejskega patriarha Grimanija, Pavel Bizancij iz Kotora, priznati, da je tudi v Novem mestu, Kostanjevici in Žužemberku le še malo katoličanov, še ti pa da so vdani raznim razvadam, ki so se jih nalezli od luteranov.

Kakor pa je bila le kratko odmerjena doba vsaj delnega gospodarskega uspevanja dolenjskih mest v prvih desetletjih turških vpadov in organiziranja obrambe pred njimi, katero je dokončno započela ustanovitev onstran Gorgancev ležečega Karloveca, tako je protireformacijsko, od cerkvene in svetne gosposke podpirano gibanje zlepa in zgrda zatrlo protestantizem na Dolenjskem. Meščani so se vračali v vero svojih očetov, v njihovih domovih pa se je zaradi propadle trgovine in obrti in stoterih nesreč dostikrat naselil — glad.

Dolenjska mesta so propadala vedno bolj in jim niti obdobje merkantilizma ni prineslo zaželenega izboljšanja.

(Dalje prihodnjic.)

Zunanja trgovina

Izvozne kvote za les znova znižane

Države, združene v ETEC (družbi evropskih izvoznikov lesa), to so Finska, Letška, Švedska, Poljska, Romunija, Jugoslavija in Češkoslovaška, so se sporazumele na nadaljnje proporcionalno znižanje eksportnih kvot za l. 1938. S tem bi se znova znižal ves izvoz, in sicer za 220.000 standardov, da bi v celoti znašal le 3,15 milij. standardov. Istočasno je sklenil sovjetski »Export-les«, da njegove prodaje mehkega lesa v Angliji letos ne bodo presegle 350.000 standardov.

Višja cena za živo govedo za Nemčijo

Trgovinski minister je zvišal ceno za živo govedo, namenjeno za Nemčijo za pol dinarja pri kg. Zavod mora zato plačevati izvoženo govedo po teh cenah: voli prima po 9'50 din, voli I. vrste po 8'50, junice prima po 9'25, junice I. vrste po 8'25, biki prima po 8 din, biki I. vrste po 7, krave prima po 7'50 in krave I. vrste po 6'50 din za kg.

Izvoznike naših češpelj opozarjamo, da je dunajski trg že prenapolnjen z našimi svežimi češpljami in naj ne pošiljajo na Dunaj nenarocnega blaga. Če pošljejo, naj pošljejo le na čvrst račun, ker je ostala večina naših češpelj neprodana.

Narodna banka je izplačala dne 12. septembra po italijanskem kliringu nakaznice do št. 16.293 z dne 21. maja 1938, po poljskem do št. 1354 z dne 22. junija 1938, po bolgarskem do št. 4.354 z dne 6. junija 1938 in po turškem do št. 1.669 z dne 7. oktobra 1937.

Ker so sedaj vsi izvozi iz agrarnih držav kontingentirani, je Madžarska pristala na to, da dovoli znižano prevoznino za prevoz tranzitne živine iz Jugoslavije in Romunije po madžarskih železnicah.

Francoska vlada je znižala uvozno takso za naše sveže češplje od 60 na 20 frankov za 100 kg, za sveže češplje za predelavo pa je taksa popolnoma odpravljena. Istočasno je dovolila francoska vlada za letos naši državi uvozni kontingent 200 vagonov za sveže češplje in 100 vagonov za češplje za predelavo. Poleg uvozne takse se plačuje carina na sveže češplje, ki znaša 18 frankov za 100 kg.

Bolgarska je letos v I. polletju uvozila blaga za 2.260 milijonov levov (l. 1937 za 2.550), izvozila pa za 2.582 (lani 2.388) milijonov levov. Njena trgovinska bilanca je bila lani aktivna za 133, letos pa za 322 milijonov levov.

Češkoslovaška je izvozila v prvih sedmih mesecih letos skupno 1834 (lani 1265) osebnih in tovornih avtomobilov v vrednosti 65,6 (lani v vrednosti 31,7) milijona Kč. Uvoz avtomobilov pa se je v istem času dvignil le od 788 na 828 voz ali po vrednosti od 16,1 na 22,45 milijona Kč.

Češkoslovaška je v kampanji 1937/38. povečala proizvodnjo slad-

korja za 322.007 met. stotov na 7.584.168. Istočasno se je domača potrošnja dvignila od 3,17 na 3,56 milijona met. stotov. Izvoz sladkorja pa je v avgustu nazadoval od 369.994 na 273.377 q. Zaloge sladkorja so se zato povečale od 730.000 na 893.944 q.

Madžarska je dovolila carine prost uvoz novih in starih sodov iz trdega lesa (po št. 4746 madžarske carinske tarife). Ta ugodnost velja le do konca decembra 1938.

Nova trgovinska pogodba je bila sklenjena med Romunijo in Belgijo. Z njo se ureja predvsem romunski izvoz žitaric, stročnic in oljnatega semena. 70% plačil bo po tej pogodbi deponirano pri belgijski Narodni banki v dobro romunske Narodne banke, 15% dobe izvozniki, 15% pa se porabi za plačilo belgijskih terjatev v Romuniji.

Romunija je preklicala vse carinske ugodnosti za uvoz jeklenih

cevi z manj ko 152 mm v premeru, ker se te cevi že izdelujejo v Romuniji.

Angleško-ameriška trgovinska pogodba je bila sklenjena ter bo v kratkem tudi podpisana.

Indeks cen na debelo se je v Italiji koncem avgusta dvignil od 467,02 na 470,22 odstotkov, kupna moč lire pa je padla od 21,38 na 21,27.

Francija je zvišala premijo za gojitev lanu na 3,60 franka za kg. Svetovni kartel jekla je imel dne 6. t. m. v Londonu sejo, na kateri je sklenil, da ostanejo cene za vse proizvode in za vse trge nespremenjene.

Proizvodnja niklja od l. 1929. dalje nenehoma raste. L. 1919. je znašala še 58,1 tisoča ton, l. 1935. 77,3, l. 1936. 92,4 in l. 1937. 119,2 tisoča ton. Od te proizvodnje odpade na Ameriko 102,2 tisoča, na Avstralijo 9 in na Evropo le 6,2 tisoča ton.

Uzance za trgovanje z repico

na Ljubljanski borzi za blago in vrednote

Zadnji »Službeni list« objavlja sledeče borzne uzance:

Člen 1. — Z izrazom »repica« se razumeva drobnozrnata repica (repina repica ali ogrščica — Rübsen) in debelozrnata repica (kupusna ali zeljnata repica — Kohlraps).

Člen 2. — Repica se trguje po 100 kg brez vreče.

Člen 3. — Repično seme mora biti: zrelo, suho, zdravo, rešetano in čisto, brez primesi divjega semena (»gorušica« — gorčica).

Člen 4. — Repica se trguje kot ožimna ali kot spomladanska (jara). Spomladanska repica in v čezmorskih deželah pridelana repica se more dobaviti samo, če je takšna izrečno pogojena. Kot pridelek nove letine se mora dobavljati: drobnozrnata počenši od 15. junija, debelozrnata pa počenši od 1. julija. Repica po izvoru iz Južne Srbije se sme dobaviti 15 dni prej.

Člen 5. — Ni mogoče ugovarjati blagu, ki vsebuje:

do 2% plevela ali piškavih zrn, ali skupaj do 5% plevela, zemlje, plesnivih in nezrelih zrn.

Z bonifikacijo je dobaviti blago:

a) do 5% plevela in piškavih zrn, in to za vsakega ½% od 2 do 5% pol odstotka bonifikacije od kupne cene,

b) do 10% plesnivih zrn, in to za vsak odstotek od 5 do 10% ½% bonifikacije od kupne cene,

c) do 20% nezrelih zrn, in to za vsak odstotek od 5 do 20% ¼% od kupne cene,

č) posebej glede zemlje in drugih primesi je blago dobavno, če jih ne vsebuje več ko 3% teže, in s tem, da se za vsak odstotek nad 1% mora odobriti bonifikacija 1½% od kupne cene,

d) če ima nedostatke pod a), b), c) in č), toda samo, če kupna bonifikacija ne preseže 7%.

Ne sme se dobaviti blago:

a) pri katerem presega skupna bonifikacija 7%,

b) ki vsebuje kumulativno več ko 5% plevela, 10% plesnivih zrn in 20% nezrelih zrn tako, da

Fr. Zelenik:

Iz prakse

Nepreviden prodajalec

V neki trgovini je kupovala dama čevlje. S prodajalcem sta se že sporazumela glede oblike, barve, pete, le glede velikosti še ni bila na jasnem. Dama je rekla, da ne ve, kakšno številko potrebuje (imela je namreč bolj veliko nogo, v trgovini pa je bilo več ljudi), naj prodajalec presodi, kakšno številko naj vzame. Prodajalec je bil poštenjak in ni si domislil, da je ženski čevljev prevelik, če je tako ne tišči, da jo boli celo palec na roki, pa je prinesel čevljev bolj velike številke. Ne vem, ali je bil čevljev res prevelik ali ne, dama je vsekakor postala rdeča ko kuhan rak in vsa užaljena zamrmrala: Kaj pa mislite, da mi prinesete toliko prevelik čevljev. — S kupčijo ni bilo nič!

Prodajalka je prodala par čevljev. V svoji ustrežljivosti je ponudila kupovalki v nakup še najboljšo pasto za čevlje. Kupovalka je pa odgovorila, da pasto kupuje njena služkinja. Ako bi prodajalka ponudila nogavice, ki bi se prav lepo prilegale barvi kupljenih čevljev, bi najbrže prodala vsaj en par.

Iz teh dveh primerov je razvidno, kako previden mora biti pro-

skupna bonifikacija ne presega brez zemlje 7%.

e) katero je pomešano z blagom iz prejšnje letine,

č) ki je nezdravo.

Člen 6. — Nezdravo je tisto blago, ki je dušljivo, snetljivo, v znatni meri plesnivo, natrto ali vlažno. Za setev kupljeno blago se šteje kot nezdravo, če je njegova kalivost pod normalo, predpisano z zakonom.

Določbe glede »mixed-koruze«

Z izrazom »mixed koruza« se razume nova, času primerno suha koruza, pomešana s staro ali umetno sušeno koruzo s 17% vlage, kolikor ni drugače pogojeno.

Tolerira se, da sme »mixed koruza« vsebovati tudi do 18½% vlage, toda v tem primeru se mora kupcu za vsakega pričetelega ½% vlage priznati bonifikacija v višini 1% od pogojene cene. Ako vlaga presega 18½%, sme kupec blago odbiti. Za primer, da je dogovorjena vlaga, je dovoljena toleranca v višini ½% z bonifikacijo 1%.

Te uzance Ljubljanske borze za blago in vrednote za trgovanje z repico in določbe za mešano koruzo je trgovinski minister potrdil z odlokom z dne 26. junija 1938.

dajalec in prodajalka posebno v finejših trgovinah, kamor zahajajo različne kupovalke. Ako bi prodajalec prinesel vsaj za eno številko premajhne čevlje, bi se kupovalki prikupil in bi prodal. Ni se spomnil, da ženske navadno nosijo za eno številko premajhne čevlje.

Doma in po svetu

Predsednik vlade se je vrnil iz Črne gore v Beograd.

Teden Rdečega križa bo v Jugoslaviji od 18. do vključno 24. septembra.

Železničarska kreditna zadruga bo sezidala v Sarajevu 10 nadstropno hišo. To bo prvi nebotičnik v Sarajevu.

Na beograjskem velesejmu je bil v terek slovesno odprt francoski paviljon.

Ministrstvo za javna dela je dovolilo pol milijona din za popravo Dioklecianove palače v Splitu.

Razpisana je druga licitacija za cesto Jeperca—Labore. Licitacija bo zopet v Beogradu. Ker je poleg tega ostala proračunana vsota nespremenjena, je skoraj gotovo, da bo tudi ta licitacija brezuspešna.

Blizu Varaždina je napadla skupina 20 članov neke ilegalne organizacije avtomobil, v katerem sta bila trgovca Nikola Slamič in Anton Turk s svojima soprograma. Trgovcema se je posrečilo, da sta v avtomobilu ubežala. Na orožniški postaji v Novem Marofu sta sporočila napad orožnikom, nakar se je orožniška patrolja odpeljala na kraj napada. Tudi patrolja je bila napadena in sta bila dva orožnika ranjena, ki sta nato uporabila orožje. Sedem napadalcev je bilo kasneje aretiranih.

Tvornica lepenke grofa Thurna v Prevaljah, ki je lani pogorela, je začela zopet obratovati.

Dvodnevni tečaj za konserviranje sadja in zelenjave bo na banovinski vinarški in sadjarski šoli v Mariboru v dneh 19. in 20. septembra. Tečaj je brezplačen, teoretičen in praktičen ter traja vsak dan od 8. do 12. in od 14. do 18. ure. Prijaviti se je ravnateljstvu šole najkasneje do 18. septembra t. l.

Poljski sejm je razpuščen. Nove volitve se morajo razpisati najkasneje 30 dni po razpustu sejma in morajo biti najkasneje v 60 dneh po razpustu.

Maršal Göring je obolel. Baže zaradi prevelikega napora v zadnjih dneh.

Vsak letalski promet čez zapadno nemško mejo je prepovedan. Policijska letala imajo dolžnost, da streljajo na letala, ki se ne bi spuščala na njih zahtevo.

300 sovjetskih bombnikov je čez Romunijo preletelo v Češkoslovaško, kakor poročajo listi. Pilotirali so bombnike češkoslovaški piloti.

Južna Afrika bo izdala v prihodnjih letih 6 milijonov funtov za izpopolnitev svojega oboroževanja.

Mednarodna parlamentarna konferenca v Varšavi je bila te dni zaključena.

Anglija bo dala Bolgarski 6 milijonov funtov posojila. Za posojilo je prevzela jamstvo angleška vlada. Eden pogojev posojila je, da bo Bolgarska uporabila najmanj polovico posojila za bolgarske nabave v Angliji.

Za generalnega guvernerja Italijanske vzhodne Afrike je bil na predlog Mussolinija imenovan maršal Graziani.

V Tokiu je bila odprta v navzočnosti princa Čičibuja razstava »Velika Nemčija«.

V Tokiu se opaža močna agitacija z letaki proti nadaljevanju vojne s Kitajsko.

Skupni dohodki Sueške prekopne družbe so znašali letos v I. polletju 4,87 proti 5,74 milijona funtov v lanskem I. polletju.

Gospodarske finančne težkoče Japonske

Vojna ima za gospodarsko stanje Japonske vedno težje posledice. Industrijska proizvodnja se je že v maju znižala za 6,2%. Cene na debelo se neprestano dvigajo. Tako je bil indeks cen v juliju za 21,3% višji ko v juniju. Državni dolgovi so narasli od 13.021 milijonov jen dne 30. aprila 1938. na 13.720 milijonov jen v juniju. Leta 1934/35. je prišlo od drž. dolgov na glavo prebivalca 139 jen, leta 1937/38. že 185 jen, sedaj pa že 275 jen. Če pa upoštevamo devalvacijo jene, potem znašajo državni dolgovi Japonske že 24.447 milijonov jen ter pride na glavo prebivalca 338 jen.

»Službeni list«

kr. banske uprave dravske banovine z dne 14. septembra objavlja: Uredbo o dopolnilnem zapisniku k trgovinskemu in kompenzacijskemu sporazumu med kraljevino Jugoslavijo in kraljevino Grčijo — Navodilo za izvrševanje uredbe o dopolnilnem zapisniku k trg. in kompenzacijskemu sporazumu med Jugoslavijo in Grčijo — Uredbo o opravljanju manjših zidarskih, tesarških in kamnoseških obrtov — Navodila za pobiranje izrednega cestnega prispevka od čezmernih uporabnikov javnih cest — Uzance za trgovanje z repico na Ljubljanski borzi za blago in vrednote in določbe glede »mixed« koruze.

Radio Ljubljana

Četrtek, dne 15. sept. 12.00: Operni napevi (plošče) — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Harmonika solo (Lojze Kokalj) — 14.00: Iz Leharjevih operet (radijski orkester) — 14.40: Slovensčina za Slovence (dr. R. Kolarič) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Nac. ura — 19.50: 10 minut zabave — 20.00: Pevski zbor Glasbene Maticе — 20.45: Poskočne in vesele (plošče) — 21.00: Radijski orkester — 22.00: Napovedi, poročila — 22.15: Lahka glasba (Drago Zagar in radijski orkester).

Petek, dne 16. sept. 12.00: Plošče — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Radijski orkester — 14.00: Napovedi — 18.00: Plošče — 18.40: Ženska ura: Obvezno ljudsko zavarovanje (ga. Cirila Stebi) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Nac. ura — 19.50: O letošnjem kongresu slovenskih planincev v Pragi (dr. R. Brilej) — 20.00: Koncert. Sodelujejo: gđc. Stefanija Pavlovčič, prof. M. Lipovšek (spremljiva) in radijski orkester — 21.20: Orglice in harmonika (A. Stanko in F. Petan) — 22.00: Napovedi, poročila — 22.30: Angleške plošče.

Štev. 12.013/38.

Nabava 4 transformatorjev

Državni rudnik Velenje razpisuje na dan 28. septembra 1938. neposredno pismeno pogodbo za dobavo za Obratno upravo Zabukovca, in sicer za 2 transformatorja za 5 KVA in 2 transformatorja za do 750 Va, zavarovana proti treskavim plinom. Ostali pogoji pri podpisnem rudniku.

Direkcija drž. rudnika Velenje.

Zahvala

Za premnoge dokaze iskrenega sočutja in sožalja, ki smo jih prejeli ob nenadomestljivi izgubi našega dragega strica, gospoda

Schuster Ivana

trgovskega zastopnika

kakor za poklonjene vence in cvetje se tem potom vsem najtopleje zahvalujemo.

Posebno zahvalo smo dolžni č. gosp. prof. dr. Kotniku za tolažilne obiske, gg. zdravnikom za pomoč v brezupni bolezni, čč. sestram usmiljenkam za plemenito skrb, vsem prijateljem in znancem za številne obiske za časa bolezni, Sentjakobskemu pevskemu društvu v Ljubljani za prelepo žalno petje, ter končno vsem prijateljem in tovarišem, ki so blagega pokojnika v tako častnem številu spremili na njegovi poslednji poti.

Ljubljana, Dolenji Logatec, dne 13. septembra 1938.

Žalujejoči ostali